

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Muu

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Kyllä

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Asumisen ja palveluiden erottaminen selkeästi toisistaan on hyvä ratkaisu toisaalta Pykälän 1. momentissa määritellään, että palveluasumisen tulee tarjota yhteisölliseen toimintaan soveltuva ympäristö. Tässä ei kuitenkaan edellytetä, että siellä järjestettäisiin yhteisöllistä toimintaa.]

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Ei [Pykälän 3 momentista saa sen kuvan, että kaikki säännöllistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevat voivat päästä palveluasumisen piiriin. Tarkennusehdotus pykälään ”... joka tarvitsee kunnan apua tarpeitaan vastaavan/soveltuvan asumisen järjestämiseksi”. Asia on sanottu hiukan monimutkaisesti, ja yhden lauseen sijaan voisi asia olla kerrottu lyhyissä lauseissa. Ehdotus

muotoiluksi: Palveluasumista järjestetään henkilölle, jonka toimintakyky on alentunut niin, että hän tarvitsee säännöllisesti hoitoa ja huolenpitoa sisältäviä palveluja, ja joka tästä syystä tarvitsee kunnan apua tarpeitaan vastaavan asumisensa järjestämiseen 1 momentissa tarkoitetussa asunnossa.]

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Hoiva-asuminen on selkeä termi ja se myös kirkastaa eroa tavalliseen palveluasumiseen paremmin kuin edeltäjänsä tehostettu palveluasuminen. Käsitteenä hoiva-asuminen on jo melko vakiintunut, joten muutos tähän tulisi olemaan luonteva. Pyydämme kiinnittämään huomiota myös tässä kohtaa ruotsinkieliseen termistöön. Kysymys kuuluu: Finns det ett bättre förslag än omsorgsboende i stället för termen serviceboende med heldygnsomsorg? Omsorgsboende ei mielestämme sovi tähän asiayhteyteen ollenkaan koska se vie ajatusta erityishuoltoon ja serviceboende med heldygnsomsorg on pitkä ja monimutkainen määritelmä. Ehdotamme käytettäväksi effektiverat, resurserat tai intensifierat serviceboende ja siten, että valittava termi on mahdollisimman sopusointuinen suomenkielisen vastaavan kanssa.

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Muutosehdotus: Kiireellisen avun antajan, mikäli kyseessä on joku muu kuin 3 momentissa tarkoitettu ammattihenkilö, on pyydettävä ja saatava auttamistilanteessa neuvoja ja ohjausta 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettulta ammattihenkilöltä.]

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Ei [Kysymyksen asettelu on epäselvä. Kysymys pitäisi jakaa kahtia: Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö? Ei tarvitse. Riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)? Perustelu: Riittää muukin kuin sote-ammattihenkilö, jos vaihtoehtona on odottaa apua esim. 3 tuntia.]

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [“Kyllä/Ei” 46 b § kirjatut asiat ovat lähtökohtaisesti oikeita ja korostavat kotihoidon suunnittelun tehostamisen ja kriittisenarvioinnin merkitystä toiminnan suunnittelussa. Teknologian hyödyntäminen sopivissa tilanteissa on myös kannatettava ehdotus. Henkilöstövaje on kuitenkin kotihoidossa paljon suurempi, kuin mitä näillä ehdotuksilla pystytään ratkaisemaan. Myöskään pykälässä 49 b§ luetellut toimenpiteet eivät tule ratkaisemaan henkilöstön riittävyyden ongelmaa vaan tarkentamaan esimiesten/henkilöstöhallinnon vastuita henkilöstökysymyksissä. “Kyllä”

Säännökset sinällään ovat hyvät, mutta ne eivät riitä ratkaisemaan ongelmia. Teknologia voi etenkin alkuvaiheessa lisätä resurssitarvetta. Lakisääteiset konkreettiset toimenpiteet, jos ei yrityksistä huolimatta saada tarpeellista henkilömäärää.]

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Kyllä, mutta toteutuksessa tulee käytännön ongelmia: koska tavoitteena, ettei asuntoa tarvitse muuttaa palvelutarpeen lisääntyessä. Jo suunnitteluvaiheessa on huomioitava, miten eritasoista palvelua tarvitsevien yhteisöllinen oleskelu onnistuu esim. samoissa tiloissa. Hoiva-tasoiset asukkaat saattavat tarvita esim. turvallisuutensa takia suljetun yksikön, kun taas tuetun- ja palvelutalotasaisen hoivan asiakkaat voivat liikkua vapaasti. Miten nämä asunnot voivat sijaita naapureina?]

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Ei [Kyllä/Ei Tälläkin hetkellä vanhuspalvelulaki edellyttää suunnitelmallisen, iäkkään tarpeita vastaavan hoidon järjestämisen. Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta tehty suunnitelma ja päätös palveluista on jo nyt sitova ja kunnan on järjestettävä palvelut sen mukaisesti (18§ 1 mom). Lakiehdotuksessa täsmennys kohtuullisista aikarajoista on perusteltua. Iäkkään palvelutarve voi muuttua nopeasti. Lakiin olisikin syytä kirjata myös velvollisuus päivittää suunnitelma ja tarjottujen palveluiden kokonaisuus toimintakyvyn ja palvelutarpeen muuttuessa. Kyllä: Päivittäminen säännöllisesti, ja lisäksi aina tarpeen mukaan.]

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Ei [Kyllä/Ei Lääkehoidon toteuttamista koskeva säännöksessä on hyviä täsmennyksiä ja vastuiden tarkentamista. Lääkehoidon toteuttamisen pykälä ”saa osallistua vain henkilö, jolla on tehtävän edellyttämä riittävä lääkehoidon koulutus ja osaaminen” jättää kuitenkin varsin paljon tulkinnan varaa. Kyllä. Selkiyttää vastuuta ja toteutusta.]

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Kyllä

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Kokonaisuutena esitys on kannatettava ja vie iäkkäille suunnattujen palveluiden kehittämistä toivottuun suuntaan. Lakiesityksen yksi keskeinen tavoite, kotihoidon resurssien vahvistaminen jää

tässä kuitenkin vain nimelliseksi eivätkä muutokset tule ratkaisemaan tällä hetkellä vallitsevaa alan työvoimapulaa. Säädöksillä ei voi parantaa laatua, jos määrät ja resurssit eivät riitä. Teknologiset ratkaisut eivät yksin ratkaise nykyisessä kehitysvaiheessaan kotihoidon haasteita, yhteydenpito ja ylläpito vaatii työntekijäresursseja.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

-

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Lakimuutoksen aikataulu on haasteellinen.

Ja yllä oleviin kysymyksiin vielä kommentit per kysymys:

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Useimmissa kunnissa kotipalvelut ja kotisairaanhoido on yhdistetty kotihoidoksi ja myös käsitteenä kotihoito on jo vakiintunut. Myös tukipalveluiden erottaminen omaksi kokonaisuudeksi selkeyttää palveluiden kokonaisuutta. Laissa on yksityiskohtaisesti lueteltu tukipalveluiden sisältö – näiden kirjaaminen lakiin yhdenmukaistaa alueilla tarjottavaa tukipalveluiden kirjoa. Selkiyttää (19 §, a & b) kotipalvelun tehtäviä, ja on hyvä, että eri palvelut ovat selkeämmin tunnistettavissa ja eroteltavissa. Vuorovaikutusta edistävä palvelu esim. kauppamatka.

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Ikäihmisten palveluissa tavoitteena on, että iäkäs saa palvelut ensisijaisesti kotiin tarjottuna. Tuen tarpeet eivät ole sidottuja vuorokauden aikaan, vaan apua on saatava tarvittaessa myös yöllä.

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä, mutta toteutuksessa tulee käytännön ongelmia: koska tavoitteena, ettei asuntoa tarvitse muuttaa palvelutarpeen lisääntyessä. Jo suunnitteluvaiheessa on huomioitava, miten eritasoista palvelua tarvitsevien yhteisöllinen oleskelu onnistuu esim. samoissa tiloissa. Hoiva-tasoiset asukkaat saattavat tarvita esim. turvallisuutensa takia suljetun yksikön, kun taas tuetun- ja palvelutalotasaisen hoivan asiakkaat voivat liikkua vapaasti. Miten nämä asunnot voivat sijaita naapureina?

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kunnissa on vähennetty sosiaalihuollon palveluna järjestettävää laitoshoittoa (vanhainkoti) systemaattisesti valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Kuntien väliset erot tässä ovat kuitenkin yhä varsin suuret. Käytännössä tämä lakimuutos tarkoittaisi, että nykyiset vanhainkodit muutetaan nimellisesti hoiva-asumisen yksiköiksi. Osassa yksiköitä muutos edellyttää kuitenkin tilojen muokkaamista eli remontointia tai uudisrakentamista, tästä näkökulmasta katsottuna lain voimaan astumisen aikataulu 2023 on tiukka. Edellä mainituista syistä nimellinen ratkaisu ei tuolla aikataululla ole helppo eikä inhimillinen asukkaita kohtaan. Muuten asia on ok. Lisätäänkö nykyisten hoivapaikkojen määrää suhteessa lopetettuihin laitospaikkoihin. Miten taataan kaikille hoiva-asumista tarvitseville pääsy hoiva-asumisen pariin kohtuullisessa ajassa?

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen on tarpeellista. Selkeät tehtävät ja vastuut tukevat toiminnan suunnittelua, toteutusta ja seurantaa. Sisällön asiat tulee myös toteutettua, toteutumisen seuranta helpottuu.

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Seurantatiedon kerääminen tulee toteuttaa siten, että tieto on vertailukelpoista. Toimintayksiköiden palvelun laadun seuraaminen ja kehittäminen on tärkeää. Toivottavaa olisi, että omaiset, media ja toiset toimintayksiköt saavat tietoa muiden toimintayksiköiden toiminnasta.

Stoor Torbjörn
Sosiaalialan osaamiskeskukset